

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Ruskhöjden SE0710088

Foto: Johan Rytterstam

Namn:	Ruskhöjden
Områdeskod:	SE 0710088
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	25,5 ha
Skyddsform:	Naturresevat
Kommun:	Sollefteå
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	708626/155246
Karta:	20H 7A
Ägarförhållanden:	Statligt
Uppdaterad:	2018-12

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyp och art enligt Art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning.	4
4.2 Intressanta arter i området, ej med i Art- och habitatdirektivet	5
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR.....	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet.....	5
5.3 För ingående art enligt Art- och habitatdirektivet.....	6
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	6
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	7
7.1 Områdesskydd.....	7
7.2 Skötselåtgärder.....	7
8. BEVARANDESTATUS	7
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	7
10. REFERENSER	8
11. KARTOR	9

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyp och art enligt Art- och habitatdirektivet

Ruskhöjden är utpekad att ingå i nätverket Natura 2000 enligt Art- och habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns naturtyper (tabell 1) och en art (tabell 2) som ingår i direktivet. Främsta motivet för utpekande av området är förekomsten av urskogslik naturskog.

Tabell 1. Ingående naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (%)
7140	Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	2	8
9010*	Västlig taiga	24	92

*) = Prioriterad naturtyp

Tabell 2. Ingående art enligt Art- och habitatdirektivet

Kod	Art
1925	Större barkplattbagge (<i>Pytho kolwensis</i>)

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För de enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000 området Ruskhöjden är en gammal grovstammig grandominerad naturskog, en av de mest värdefulla i länet. I området finns en av Sveriges få lokaler med den starkt hotade större barkplattbaggen (*Pytho kolwensis*). Lokalen är mycket värdefull för att säkerställa den långsiktiga överlevnaden av arten i Sverige. Det främsta bevarandesyftet är att bevara den grandominerade naturskogen samt säkra förekomsten av större barkplattbagge.

Området är skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder är inte känt. I tabell 3 finns en sammanfattning av de bevarandemål som ska uppfyllas för att bevarandesyftet ska uppnås.

Tabell 3. Bevarandemål för ingående naturtyper och art

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
7140, Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 2 ha. Naturlig hydrologisk regim ska råda. Typiska arter ska ej ha minskande populationer
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> Arealen västlig taiga ska bibehållas i 24 ha. Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Mängden död ved ska utgöra minst 20 % av totalvolymen ved för barrblandskogar och grandominerade miljöer och minst 10 % för tallmiljöer, dock minst 20 m³/ha. Sumpskogarna ska ha en ostörd hydrologi. Typiska arter som t.ex. rynkskinn ska ha ej minskande populationer.
1925, Större barkplattbagge (<i>Pytho kolwensis</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Det ska i området finnas en god tillgång på lämpligt substrat för arten, dvs. relativt färska och tjockbarkiga granlågor. Populationen ska bibehållas och gärna öka. Arten ska förekomma på minst tre lågor.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning.

I Natura 2000-området Ruskhöjden dominerar den gamla grovstammiga granskogen. Träden är ganska jämnåriga i intervallet 200-270 år med en brösthöjdsdiameter på upp till 70 cm. Förutom gran växer här också enstaka gamla och grova aspar, tallar och björkar. Det finns en hel del torrakor och fläckvis mycket gott om grova, tjockbarkiga granlågor. Kronslutenheten i skogen är hög, men det finns ett fåtal luckor där en ny generation träd har etablerat sig. Föryngringen är i övrigt dålig. Markens skogliga produktionsförmåga, bonitet, är ganska god, och skogen har stort virkesinnehåll. I ett parti i områdets östra kant hittades den hotade större barkplattbaggen (*Pytho kolwenis*) på fyra lågor under inventering 2005. Större barkplattbagge lever som larv på liggande döda granar av hög ålder och tjock bark. Där livnar sig larven på trädets kambium under barken innan den förpuppas cirka 5 år senare och lever som skalbagge i ett knappt år tills den parat sig.

4.2 Intressanta arter i området, ej med i Art- och habitatdirektivet

I området finner man bland annat vedlevande svampar som ostticka (*Skeletocutis odora*), rosenticka (*Fomitopsis rosea*), blackticka (*Junghuhnia collabens*), lappticka (*Amylocystis lapponica*) och rynkskinn (*Phlebia centrifuga*).

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Naturlig barrskog är idag en värdefull livsmiljö för många arter och har förutsättning att vara det så länge området inte påverkas av modernt skogsbruk och hydrologin i närområdet inte påverkas.

5.2 För ingående naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet

7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn. Öppna eller mycket glest skogbevuxna myrar med max 25 % trädäckning och näringsfattiga miljöer. Naturtypen domineras av våtmarksarter som vitmossarter, ängsull, vattenklöver, mm.

En förutsättning för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen
- Hydrologi och hydrokemi bör inte påverkas negativt. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga klimatförändringar.
- Vattenregimen i vattendragen bör vara så naturlig som möjligt.
- Täckningsgraden av botten- fält- busk och trädsikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare.
- De strukturer/formelement som finns på myrarna bibehålls. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar.

9010, Västlig taiga. Naturliga, gamla, barrträdsdominerade skogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) mm.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av trädbestånd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar såsom t.ex. stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Förekomst av substrat, såsom t.ex. död ved (grenar, torrträd, lågor mm. i olika nedbrytningsstadier), gamla, grova träd med dithörande barkstruktur, vilka är en

förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen och vedlevande insekter samt lövträd av t.ex. asp, sälg och rönn, vilka utgör viktiga substrat för vissa lavar och mossor och dessutom är viktiga som hålträd för fåglar. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.

- Ostörd hydrologi i framför allt sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

5.3 För ingående art enligt Art- och habitatdirektivet

1925, Större barkplattbagge (*Pytho kolwensis*) förekommer i fuktig, gammal, grov granskog av brandrefugial karaktär med riktig förekomst av granlågor. På samtliga idag kända svenska lokaler överstiger det dominerande trädsnittets genomsnittsålder 200 år. Arten är inte känd från fjällskog eller fjällnära skog. Larverna lever av kambievävnad på relativt nyligen döda grovbarkiga granlågor. Träden är ofta ett par hundra år gamla. Samma granlåga kan äggbeläggas under flera år i rad. Äggen läggs i utgångshål av barkborrar. De nykläckta larverna utnyttjar först barkborregångarna, men skapar senare ett eget, karaktäristiskt system av slingrande gångar med ljusbrunt gnagmjöl. Larvutvecklingen misstänks ta ca fem år och förpuppningen sker ofta på sensommaren under barken, där den fullbildade skalbaggen ligger kvar i puppkammaren över vintern. Fortplantningen sker på försommaren. Individens aktionsradie är förmodligen begränsad till några hundratals meter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Gammal granskog med kontinuerlig tillgång till färska, tjockbarkiga granlågor.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Ruskhöjden är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat vilket innebär att det i reservatsbeslutet finns föreskrifter som hindrar arbetsföretag som kan skada naturmiljön. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-områdets naturtyp negativt visas i tabell 4.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär, t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar, kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 4. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper och arter negativt

Naturtyp	Hot
7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> • Markavvattnande åtgärder liksom dämning som kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet. • Genom att anlägga skogsbilvägar i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras.
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • Inga direkta hot finns i dagsläget.
1925, Större barkplattbagge (<i>Pytho kolwensis</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Minskande tillgång till färska tjockbarkiga granlågor.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat enligt svensk lag. Området har därför det rättsliga skydd som det kan tänkas behövas. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område.

Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

7.2 Skötsel

Området bör lämnas för fri utveckling så att en naturlig dynamik får råda. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 5.

Om populationen av större barkplattbagge skulle uppvisa en negativ trend kan det bli aktuellt med någon form av åtgärd för att stärka populationen. Innan något specifikt åtgärdsförslag kan ges behöver dock kunskaperna om artens ekologi och krav ökas ytterligare.

Tabell 5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	1
Åtgärd för att gynna större barkplattbagge	Vid behov, när tillräcklig kunskap finns	1

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området är relativt opåverkat från storskaligt skogsbruk och en god hydrologisk regim råder.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

Inom Ruskhöjden bör större barkplattbagge tas hänsyn till i uppföljningen. Arten ingår i åtgärdsprogram vilket också bör beaktas vid uppföljningen. Uppföljningen sker enligt följande:

1925, Större barkplattbagge (*Pytho kolwensis*)

- Förekomst av arten ska följas upp vart 6:e år. Eftersom eftersök medför att substratet skadas skall inventeringen avbrytas så fort förekomst konstaterats. Beståndets storlek skall istället bedömas indirekt genom räkning av antalet lämpliga lågor inom 500 m från förekomstens mittpunkt.

10. Referenser

Bohman, P & Wedman, A. 2005. Inventering av större barkplattbagge (*Pytho kolwensis*), 2005. Länsstyrelsen i Västernorrland. 2005:6

Simonsson, Per. 1979:11 Urskogar och naturskogar i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Västernorrland.

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

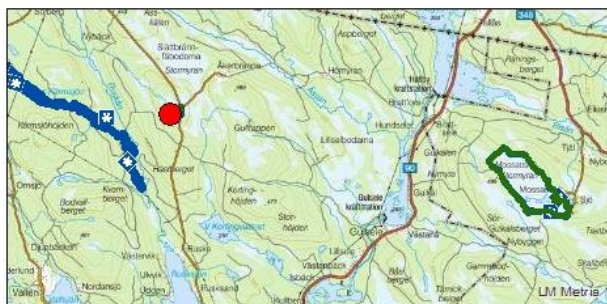
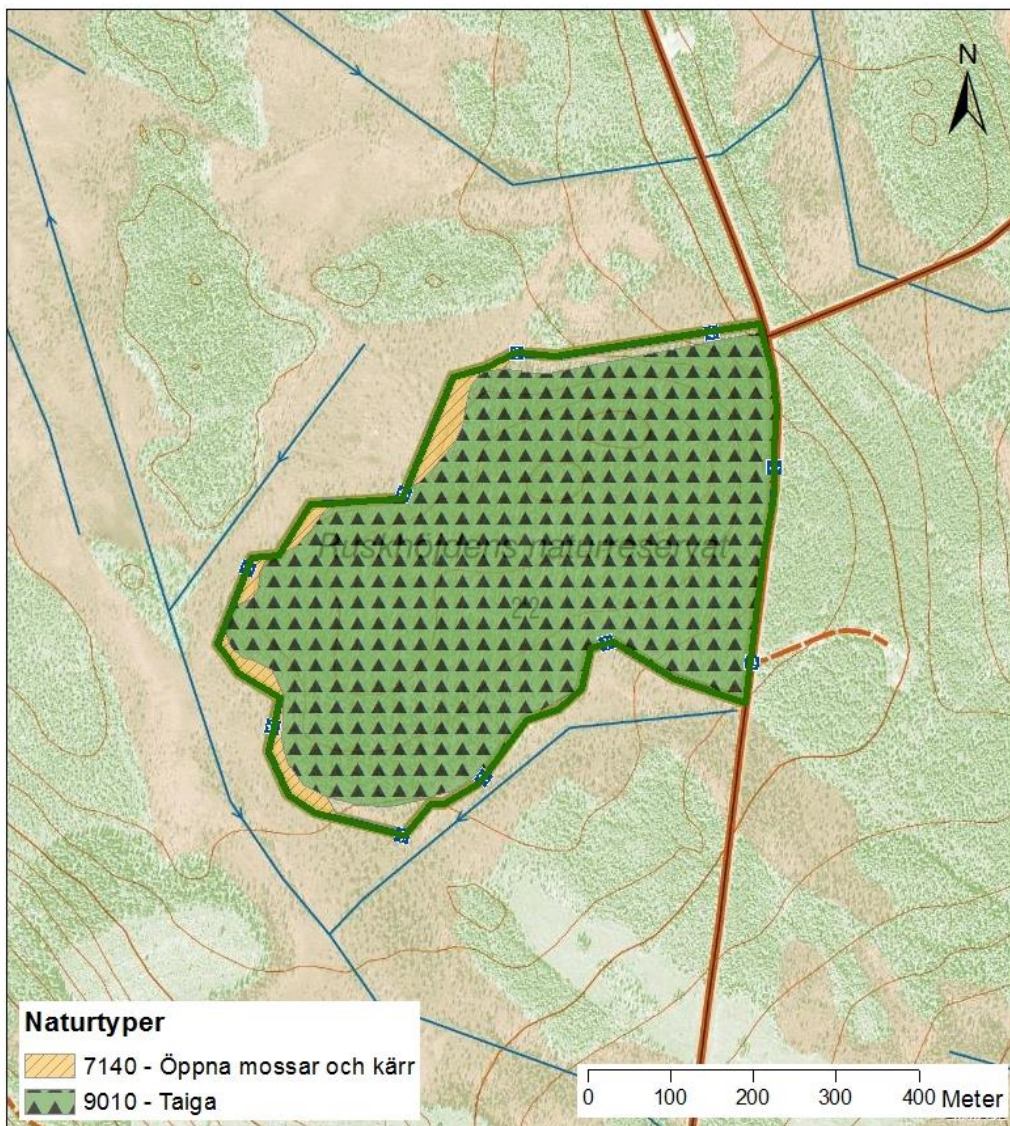
Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

Åtgärdsprogram för större barkplattbagge, *Pytho kolwensis*, 2014–2018, Naturvårdsverket, Rapport 6604.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtyperns utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverktyget skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

■ Natura 2000
 ■ Naturresevat

© Länsstyrelsen Västernorrland
 © Lantmäteriet Geodatasamverkan